

UNCTAD

United Nations Conference on Trade and Development

UBIEGŁY ROK PRZYNIÓSŁ REKORDOWY, 46%-OWY WZROST ZAGRANICZNYCH INWESTYCJI DOKONANYCH PRZEZ FIRMY Z PAŃSTW UPRZEMYSŁOWIONYCH (27 września 1999)

General Electric po raz kolejny liderem rankingu 100 największych międzynarodowych korporacji

Fuzje i przejęcia były głównym powodem rekordowego wzrostu wartości bezpośrednich inwestycji zagranicznych¹ dokonanych przez państwa rozwinięte. W 1998 roku inwestycje 'wypływające', czyli zagraniczne inwestycje międzynarodowych korporacji² mających siedzibę w państwach rozwiniętych, wzrosły o 46%, do poziomu 595 miliardów dolarów. Inwestycje napływające do państw rozwiniętych wzrosły w tym samym czasie o 68%, do poziomu 460 miliardów dolarów. Powyższe dane zawiera opublikowany dzisiaj przez UNCTAD *'Raport o inwestycjach na świecie 1999: Bezpośrednie inwestycje zagraniczne a potrzeba rozwoju'*.

Rekordowy poziom inwestycji ze Stanów Zjednoczonych

Koniunktura gospodarcza w Stanach Zjednoczonych i wzrost cen akcji, ułatwiający firmom pozyskiwanie kapitału, sprzyjały wzrostowi zagranicznych inwestycji dokonywanych przez firmy amerykańskie – ze 109 mld dolarów w 1997 roku do 133 mld w 1998 roku. Nieco ponad połowa tych inwestycji trafiła do państw Unii Europejskiej. Zmalała natomiast wartość inwestycji amerykańskich w Brazylii i Meksyku, będących największymi odbiorcami amerykańskich FDI wśród państw rozwijających się. Instytucje finansowe (poza bankami) i ubezpieczeniowe miały największy udział w tym wzroście. Tymczasem wartość FDI napływających do Stanów Zjednoczonych wzrosła z 82 miliardów do 193 miliardów dolarów, głównie za sprawą dużych fuzji i przejęć takich jak przejęcie Chryslera przez firmę Daimler-Benz czy zakup Arco przez BP. Wartość inwestycji dokonanych na terenie Stanów Zjednoczonych przez firmy z Unii Europejskiej wzrosła trzykrotnie, do poziomu 155 miliardów dolarów.

Zdaniem UNCTAD, najbliższe perspektywy dla amerykańskich FDI będą zależne od krótko-okresowej koniunktury gospodarczej i zmian stóp procentowych. Podwyżka stóp procentowych przez Zarząd Rezerwy Federalnej może mieć negatywny wpływ na przepływy kapitałowe. Co więcej, wyższe stopy procentowe mogą oznaczać wzmocnienie kursu dolara, co, jak dowodzi praktyka, osłabia napływ FDI do Stanów Zjednoczonych.

¹ 'Bezpośrednia inwestycja zagraniczna (FDI)' to inwestycja polegająca na przejęciu kontroli nad zarządzaniem podmiotem mającym swą siedzibę w jednym państwie przez podmiot mający siedzibę w innym państwie. FDI ma charakter długoterminowy, odzwierciedlający trwałe zaangażowanie kapitałowe inwestora w zagranicznym podmiocie.

² Termin 'międzynarodowa korporacja' obejmuje spółki-matki i ich zagraniczne filie. Spółka-matka to spółka, która kontroluje aktywa zagranicznego podmiotu lub podmiotów, zwykle poprzez udział w kapitale akcyjnym tych podmiotów. Jako próg umożliwiający kontrolę aktywów traktuje się zazwyczaj objęcie minimum 10% akcji.

„Jeszcze bardziej istotną kwestią jest to, czy podwyżka stóp procentowych spowoduje znaczną obniżkę cen akcji. Gdyby doszło do głębokiej korekty na rynkach kapitałowych, to z powodu trudności finansowych amerykańscy inwestorzy mogliby ograniczyć zagraniczne inwestycje. Z drugiej strony, na spadku cen akcji mogliby skorzystać zagraniczni inwestorzy, którzy poprzez fuzje i przejęcia mogliby rozszerzyć działalność na terenie Stanów Zjednoczonych”, stwierdza *Raport*. Przepływ inwestycji z i do Stanów Zjednoczonych będzie zależeć także od wielu innych czynników. Na przykład, ewentualne przyjęcie Chin do Światowej Organizacji Handlu (WTO) byłoby zachętą do nastawionych na eksport inwestycji amerykańskich (i nie tylko) w tym kraju.

Odmienny, ale niemniej znaczący wpływ na amerykańskie inwestycje zagraniczne będzie miała sytuacja gospodarcza w Japonii. Ożywienie gospodarcze w tym kraju może zaowocować większym napływem japońskich inwestycji do Stanów Zjednoczonych. W ostatnich latach inwestycje japońskie charakteryzowały się wysoką wartością jednostkowych transakcji (90% inwestycji wpływających z Japonii stanowiły transakcje o wartości ponad 100 mln dolarów).

Wielkie ożywienie w europejskich FDI

1998 rok charakteryzował się znaczącym wzrostem przepływów kapitału do i z Europy Zachodniej, przy czym zdecydowana większość inwestycji przypadała na państwa UE. Warto odnotowania jest jednak wartość inwestycji zagranicznych firm szwajcarskich (17.4 mld dolarów czyli o 700 mln dolarów więcej niż przed rokiem).

Unia Europejska jako całość zachowała pozycję największego odbiorcy bezpośrednich inwestycji zagranicznych na świecie. Okazała się również najpoważniejszym światowym inwestorem. Wartość FDI w państwach UE wzrosła o 100 miliardów dolarów – do poziomu 230 miliardów, podczas gdy wartość inwestycji wpływających z UE wzrosła o 75% tj. z 218 miliardów do 386 miliardów dolarów.

Ogromna skala fuzji i przejęć, jakie mają miejsce w ostatnich latach, sprawia, że wystarczy kilka takich transakcji (a czasem nawet jedna), by trendy FDI w poszczególnych krajach uległy z roku na rok diametralnej zmianie. Dla przykładu – w 1998 roku inwestycje zagraniczne w Szwecji (ponad 19 miliardów dolarów) miały dwukrotnie wyższą wartość niż rok wcześniej i prawie czterokrotnie przewyższyły inwestycje sprzed dwóch lat. Trzykrotnie wzrosła wartość FDI w Holandii (32 mld dolarów), a w Hiszpanii FDI wzrosły o 80% (ponad 11 mld dolarów).

Pod względem ogólnej wartości pozyskanych inwestycji zagranicznych pierwsze miejsce wśród państw UE zajmuje Wlk.Brytania z 63 miliardami dolarów (wobec 37 miliardów w 1997 roku). Dalsze miejsca na tej liście przypadły Francji z 28 miliardami (21 mld rok wcześniej), Belgii i Luksemburgowi z 21 mld (12 mld) oraz Niemcom, które kwotą 20 mld podwoiły wartość FDI z 1997 roku.

Jeśli chodzi o inwestycje „wypływające” z UE, warto odnotować trzykrotny wzrost ich wartości w Belgii i Luksemburgu (do poziomu przekraczającego 23 mld dolarów), prawie dwukrotny wzrost w Finlandii (do 20 mld) oraz wzrost w Szwecji (o 10 mld do poziomu 22 mld) i Hiszpanii (o 50% do poziomu 18 mld). W tej dziedzinie prym wiodą jednak: Wlk.Brytania - 114 mld dolarów (64 mld w 1997 roku), Niemcy 87 mld (40 mld), Francja 41 mld (36 mld) oraz Holandia 38 mld (21 mld).

Autorzy *Raportu* zauważają, że w przeciwieństwie do ożywienia wewnętrznych i zewnętrznych FDI w państwach UE, jakie nastąpiło na przełomie lat 80-tych i 90-tych w związku z planami stworzenia wspólnego rynku, niedawne przyjęcie wspólnej waluty miało jak dotąd znikomy wpływ na poziom inwestycji zagranicznych.

W 1998 roku napływ nowych inwestycji do państw członkowskich Europejskiej Unii Walutowej (EMU) był tylko nieznacznie większy niż w pozostałych państwach UE. Udział członków EMU w ogólnej wartości FDI pozyskanych przez UE był nawet mniejszy niż w 1996 roku. Ta sytuacja może ulec zmianie w następnych latach, kiedy menedżerowie firm lepiej poznają plusy i minusy unii monetarnej jako miejsca dla inwestycji.

W najbliższych latach przepływy FDI w Unii Europejskiej będą prawdopodobnie podlegać silnym wpływom najważniejszych światowych trendów gospodarczych. Na przykład - zdaniem autorów *Raportu*, tendencja do tworzenia globalnych sieci w przemyśle samochodowym sprawi, że wzrośnie udział tej branży w napływie i wypływie FDI w państwach UE. Oznaką takiego trendu może być fakt, że udział przemysłu samochodowego w „zewnętrznych”, przemysłowych FDI dokonanych przez firmy niemieckie wzrósł z niecałych 3% w latach 1991-1992 do prawie 16% w latach 1996-1997. W 1998 roku udział ten był jeszcze wyższy.

Japonia na marginesie FDI

Na tle St. Zjednoczonych i UE, które pełnią rolę wiodących inwestorów na świecie, dokonania Japonii prezentują się bardzo skromnie. Przyczyną takiego stanu rzeczy są wewnętrzne kłopoty gospodarcze tego państwa. Wartość zagranicznych inwestycji firm japońskich spadła o 7% - do poziomu 24 mld dolarów, a napływ inwestycji utrzymał się na poziomie z 1997 roku (3,2 mld).

Tegoroczny *Raport* stwierdza, że: „Istnieje mała szansa na to, aby w najbliższej przyszłości nastąpił znaczący wzrost zagranicznych inwestycji dokonywanych przez międzynarodowe korporacje zarejestrowane w Japonii. W 1998 roku zaledwie ¼ japońskich firm przemysłowych przewidywała wzrost swoich zagranicznych inwestycji w latach 1999-2001. Rok wcześniej odsetek takich firm wynosił 40%. Podstawą ewentualnego wzrostu FDI ‘wypływających’ z Japonii będą w bieżącym roku fuzje i przejęcia, a nie inwestycje ‘od zera’, które dotychczas były ulubioną metodą firm japońskich”.

Na liście 100 największych międzynarodowych korporacji dominują firmy z państw rozwiniętych

Poza dwoma wyjątkami (Petróleos z Wenezueli i Daewoo z Korei Płd.), listę 100 największych międzynarodowych korporacji na świecie tworzą wyłącznie firmy z państw rozwiniętych. Z danych opublikowanych w *Raporcie* wynika, że 100 wiodących międzynarodowych korporacji dysponuje zagranicznymi aktywami o łącznej wartości około 2,3 biliona dolarów, a wartość zagranicznej sprzedaży tych firm sięga 1,2 biliona dolarów. W 1997 roku w zagranicznych filiach tych korporacji pracowało ogółem prawie 6 milionów osób.

Na tegorocznej liście największych globalnych inwestorów po raz kolejny prym wiodzie General Electric ze Stanów Zjednoczonych. Drugie miejsce zajmuje także firma amerykańska – Ford Motor Company. Grupa Royal Dutch Shell, która przez wiele lat była liderem, spadła na trzecie miejsce (według danych za 1997 rok). Spośród tych międzynarodowych korporacji, które udostępniły wszystkie dane, najwyższy poziom sprzedaży zanotowała firma Exxon Corporation (105 mld dolarów), natomiast największym zagranicznym pracodawcą okazała się firma Nestle S.A. (219.442 pracowników w zagranicznych filiach). Aż 89 firm z tej listy to firmy z UE, St. Zjednoczonych i Japonii. Zdecydowana większość tych firm utrzymuje się na liście od 1990 roku.

10 największych międzynarodowych korporacji na świecie, sklasyfikowanych według wartości zagranicznych aktywów, 1997
(Aktywa i sprzedaż w mld US\$)

L.p.	Nazwa frmy	Państwo	Branża	Zagr. aktywa	Zagr. sprzedaż	Zagr. personel
1	General Electric	Stany Zjednoczone	Elektronika	97,4	24,5	111 000
2	Ford Motor Company	Stany Zjednoczone	Samochody	72,5	48,0	174 105
3	Shell, Royal Dutch	Holandia / Wlk. Brytania	Ropa naftowa	70,0	69,0	65 000
4	General Motors	Stany Zjednoczone	Samochody	...	51,0	...
5	Exxon Corporation	Stany Zjednoczone	Ropa naftowa	54,6	104,8	...
6	Toyota	Japonia	Samochody	41,8	50,4	...
7	IBM	Stany Zjednoczone	Komputery	39,9	48,9	134 815
8	Volkswagen Group	Niemcy	Samochody	...	42,7	133 906
9	Nestlé SA	Szwajcaria	Żywność i napoje	31,6	47,6	219 442
10	Daimler-Benz	Niemcy	Samochody	...	50,4	...

...: niepublikowane szacunki UNCTAD